

ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Справжні труднощі, з якими стикаються українські підприємці через російське вторгнення, вимагають від них не тільки адаптації, але й глибокого стратегічного мислення для подолання кризових ситуацій.

Дослідники стверджують, що в умовах війни для підтримання функціонування та розвитку бізнесу особливу роль відіграє трансформація бізнес-процесів за допомогою сучасних цифрових технологій [1].

При формуванні бізнес-моделі розвитку бізнесу під час воєнних дій вітчизняні підприємці все більше повинні звертати увагу на наступні елементи:

- гнучкість та адаптація – перегляд існуючих бізнес-процесів і вчасна адаптація до змін в економічних та політичних умовах;
- диверсифікація бізнесу – розгляд можливостей для розширення або диверсифікації бізнесу в нові галузі, що можуть бути менш вразливими до воєнного конфлікту;
- ефективне управління ресурсами – ретельне управління фінансами та ресурсами, щоб забезпечити стійкість в умовах невизначеності;
- креативні рішення – залучення команди та залежних від бізнесу стейкхолдерів для пошуку та реалізації креативних рішень;
- електронна комерція та онлайн-присутність – розширення онлайн-присутності та активний розвиток електронної комерції для забезпечення доступу до ринків навіть у важких умовах;
- співпраця та об'єднання – знаходження спільних інтересів та можливостей для співпраці з іншими підприємцями та галузевими групами;
- взаємодія з громадськістю – збереження та підтримка довіри споживачів шляхом взаємодії з громадськістю та активною участі в соціальних ініціативах;
- фокусування на інноваціях – зосередження на інноваціях та використання нових технологій для оптимізації процесів та створення нових ринкових переваг.

Криза може бути шансом для змін та покращень, і успішні підприємці здатні використовувати цей час для розвитку нових стратегій та створення стійкого бізнесу. Співпраця з іншими бізнес-лідерами та гнучкість у виборі рішень можуть стати ключем до успіху в умовах військового конфлікту.

В умовах невизначеності відбуваються зміни ментальних схем, мислення, ділової культури, способів прийняття рішень. Цифрова трансформація проникає у всі сфери діяльності і вимагає розширення бізнес мислення, побудови нових форм комунікацій, впливу на поведінку споживачів, прогнозування дій конкурентів, розширення своєї «ніші» на ринку товарів і послуг на базі Інтернету та нових цифрових технологій.

Підхід до роботи зі стратегіями в період кризи змінюється, потрібно бути більш гнучкими та мобільними, відчувати реалії та підлаштовуватися під них. Чимало організацій використовують гібридну модель, яка поєднує віддалену роботу з офісною і планують це продовжувати в майбутньому.

Гібридна організація роботи дозволила легше повернутися до звичних умов при закінченні пандемії та забезпечує фізичну безпеку персоналу в умовах війни. Зміни бізнес-моделей торкнуться, насамперед, автоматизації та цифровізації бізнес-процесів, більш глибокого розуміння клієнтів та їх персоналізованого обслуговування, організації командної роботи, реалізації творчого та креативного потенціалу працівників [3].

Відповідно трансформація існуючих бізнес-моделей є вкрай необхідним явищем для сучасних вітчизняних підприємств, хоча вона може бути важким завданням, але вона є необхідною для забезпечення стійкості та життєздатності підприємств. Враховуючи вплив війни на економіку та соціальний ландшафт, підприємства повинні впроваджувати стратегії, спрямовані на адаптацію та виживання.

Для ефективного функціонування підприємств в умовах воєнного часу необхідно здійснювати трансформацію бізнес-моделей за наступними напрямками:

- онлайн-присутність та електронна комерція – розширення або впровадження електронних каналів продажів та послуг для забезпечення доступу до ринків, навіть у важких умовах;
- диверсифікація продуктів та послуг – розгляд можливостей для розширення або зміни асортименту продукції чи послуг для зменшення вразливості до впливу війни на конкретний сектор;
- цифрова трансформація та автоматизація – запровадження нових технологій та цифрових ініціатив для

підвищення ефективності, зменшення витрат та прискорення процесів;

- гнучкість робочих процесів – впровадження гнучких методологій та організаційних структур для швидкого реагування на зміни в економічному середовищі;

- локалізація та регіональна адаптація – адаптація бізнес-моделі до місцевих реалій та врахування особливостей регіонального ринку;

- вивчення нових ринків – активний пошук та дослідження нових ринків або аудиторій, які можуть стати новими сегментами для розвитку бізнесу;

- активна присутність в соціальних мережах – залучення до соціальних мереж та взаємодія з клієнтами через ці канали для підтримки репутації та комунікації;

- формування стратегічних партнерств – розгляд можливостей для укладання стратегічних партнерств, які можуть допомогти у виживанні та розвитку бізнесу.

Наведені кроки можуть варіюватися в залежності від конкретного сектору та умов кожного підприємства. Важливо визначити індивідуальні потреби та можливості кожного бізнесу для успішної трансформації в умовах війни.

Список літератури

1. Юрченко О.А., Чернишова О.О., Стойка І.І. DIGITAL-трансформація бізнесу в умовах війни. Економіка та суспільство. Випуск 40. 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-29>

2. Шостак Л.В., Більо І.О., Уляницький А.О. Проблеми цифрової трансформації при формуванні бізнес-моделі вітчизняних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 82. 2023. Ст. 76-82. URL : http://bses.in.ua/journals/2023/82_2023/14.pdf

3. О.А. Тетерін, Ю.Р. Гойдаш, К.В. Процак. Трансформація бізнес-моделі підприємства в умовах кризи. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. № 2 (9), 2023. URL : <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/dec/32706/menedzhment223maket-200-211.pdf>